

CURSUSSEN
MONUMENTENZORG

2017

NATIONAAL RESTAURATIE CENTRUM

Cursusinstituut voor de monumentensector

Foto voorzijde:
Restauratietimmerman
GFDeKo, Amsterdam
Fotograaf: Arjen Veldt

NATIONAAL RESTAURATIE CENTRUM

Stichting Nationaal
Restauratie Centrum (NRC)

Cursuslocatie:

Klooster Onze Lieve Vrouw ter Eem
Daam Fockemalaan 22, Amersfoort

Correspondentieadres:

Postbus 2079, 3800 CB Amersfoort
telefoon: 06 - 53 400 394
info@restauratiecentrum.nl
www.restauratiecentrum.nl

CURSUSSEN VOOR ERFGOEDPROFESSIONALS

Het NRC verzorgt korte bij- en nascholingscursussen voor professionals, die werkzaam zijn in onderhoud, renovatie, restauratie en herbestemming van beeldbepalende en monumentale gebouwen.

INSCHRIJVEN CURSUSSEN

Via www.restauratiecentrum.nl

TIJDEN VAN DE CURSUSSEN

Van 9.30 tot 16.00 uur, tenzij anders wordt vermeld.

LUNCHES, KOFFIE EN THEE

Het NRC verzorgt koffie, thee en lunch, tenzij anders wordt vermeld.

ALGEMENE VOORWAARDEN

Het NRC verklaart haar algemene voorwaarden van toepassing op alle overeenkomsten, die zij afsluit. De voorwaarden zijn gepubliceerd op de website www.restauratiecentrum.nl.

Docenten

Onze docenten zijn allen ervaren monumentenzorgers, die dagelijks werkzaam zijn in de praktijk. Achter in deze brochure treft u een kort 'cv' aan van al onze experts.

NIEUWE NRC-LOCATIE

*Klooster Onze Lieve
Vrouw Ter Eem in
Amersfoort*

NRC VERHUIST NAAR AMERSFOORT

Begin 2017 verhuist het NRC naar het monumentale kloostercomplex Onze Lieve Vrouw ter Eem aan de Daam Fockemalaan 22 in Amersfoort. Wij begroeten u voortaan graag op onze nieuwe plek in dit prachtige rijksmonument, waar ook allerlei andere erfgoedorganisaties gevestigd zijn.

SAMENWERKING GRC EN NRC SUCCESVOL

Het bevalt GRC en NRC goed om intensief samen te werken. Twee fijne cursuslocaties op verschillende plekken in het land om cursussen voor restauratieprofessionals aan te bieden, mooier kan het toch haast niet? De cursussen zijn beter te vinden, doordat zij gezamenlijk worden gepresenteerd. Ook zorgt de bundeling ervoor dat cursussen vaker doorgaan. De cursussen van beide organisaties zijn dus ook in 2017 weer in dit programmaboekje te vinden. Andere cursusinstellingen in de erfgoedsector zijn van harte welkom om zich aan te sluiten bij dit initiatief.

NIEUWE CURSUSSEN IN 2017

Aan de praktijktrainingen voor ervaren vaklieden is de tweedaagse training 'Herstel

van kozijnen, ramen, deuren en luiken' toegevoegd. De theorie over dit onderwerp komt in de 'Masterclass Kozijnen, ramen, deuren en luiken' aan bod. Dit zijn dus verschillende cursussen.

De nieuwe cursus 'Herstel van historisch beton' staat wel aangekondigd in dit programmaboekje, maar de details volgen later via onze website en onze e-mail nieuwsbrieven. Houd de website dus in de gaten of meld u aan voor onze nieuwsbrief.

Met de komst van het nieuwe model restauratiebestek is het uiteraard ook zaak hier een goede cursus voor te ontwikkelen. Tijdens de nieuwe cursus 'Toepassen van het restauratiebestek' wordt de inhoud van het langverwachte nieuwe bestek systematisch doorgenomen.

**Gelders
Restauratie
Centrum**

NATIONAAL RESTAURATIE CENTRUM

CURSUS AANBOD 2017

PRAKTIJKTRAININGEN VOOR ERVAREN VAKLIEDEN:

▶ PRAKTIJKTRAINING LOOD BIJ DAKBEDEKKINGEN EN GOTEN	6
▶ PRAKTIJKTRAINING HOUTCONSTRUCTIES	7
▶ PRAKTIJKTRAINING HERSTEL VAN STUCWERK	8
▶ PRAKTIJKTRAINING HERSTEL VAN KOZIJNEN, RAMEN, DEUREN EN LUIKEN	9

HOUT

▶ MASTERCLASS HOUTSOORTEN EN TOEPASSING IN DE RESTAURATIE	11
▶ MASTERCLASS KOZIJNEN, RAMEN, DEUREN EN LUIKEN	12

STEEN

▶ MASTERCLASS RESTAURATIEMETSELWERK	14
▶ NATUURSTEEN IN MONUMENTEN	15
▶ BOUWSPOREN IN HISTORISCH METSEL- EN VOEGWERK	16
▶ HERSTEL VAN HISTORISCH BETON UITLEG EN DATUM WORDEN VIA DE WEBSITE BEKEND GEMAAKT	

GLAS EN VERF

▶ KLEURHISTORISCH ONDERZOEK	18
▶ BEGLAZING IN MONUMENTEN	19
▶ ONDERHOUDSSCHILDERWERK	20

IJZER

▶ RESTAURATIE VAN IJZERWERK	22
▶ SMEEDWERK VOOR ERVAREN SMEDEN	23

TOEPASSEN KWALITEITSNORMEN

*'Nuttige cursus, veel opgestoken.
Docenten Klaas Boeder en
Ron Spaan weten precies waar
ze het over hebben'.*

**Paul Berends, Gelders
Landschap en
Kasteelen**

RESTAURATIEBEGELEIDING

▶ BEGELEIDING UITVOERING RESTAURATIES 1	25
▶ BEGELEIDING UITVOERING RESTAURATIES 2	25

BIJZONDERE CURSUSSEN

▶ TOEPASSEN VAN KWALITEITSNORMEN IN DE MONUMENTENZORG	27
▶ TOEPASSEN VAN HET RESTAURATIEBESTEK	28
▶ DUURZAME MONUMENTENZORG	29
▶ INTERIEURBEHOUD VAN MONUMENTEN	30
▶ HERKENNEN VAN BOUWSTIJLEN	31
▶ STUTTEN EN STEPELEN VAN MONUMENTEN – MIDDAG-WORKSHOP	32
.....	
▶ OVER DE DOCENTEN	33
▶ AANBOD STUDIEBOEKEN OVER RESTAURATIEONDERWERPEN	36

*De vierdaagse basiscursus Begeleiding
Uitvoering Restauraties 1 wordt dit jaar,
op verzoek van de Vereniging Restauratie Noord,
ook in Ruinen georganiseerd.*

PRAKTIJKTRAINING LOOD BIJ DAKBEDEKKINGEN EN GOTEN

DOELGROEP

Ervaren all-round timmerlieden en metselaars, werkzaam in het restauratie- en monumentenveld en monumentenwachters.

Op basis van het NRC-studieboek 'Lood, zink, koper: dakbedekkingen en goten', dat de cursisten ook ontvangen, wordt tijdens deze tweedaagse cursus uitleg gegeven over de toepassing van lood in de restauratie van monumenten. Aan bod komen:

- Het maken van verschillende verbindingen, zoals fels- en knoopverbindingen.
- Drijven en plooiën van lood o.a. bij roeven en zalinggoten.
- Het maken van waterdichte aansluitingen.
- Toepassen van lood bij nokken en kepers bij de restauratie van pannendaken.
- Diverse schadebeelden en mogelijke oplossingen met kantlood en voetlood.

Tijdens de eerste cursusdag wordt op praktische wijze de theorie behandeld. De tweede dag maken de cursisten diverse werkstukken onder leiding van een ervaren docent.

DOCENT	WIM DE GROOT
CURSUSDATA	DONDERDAG 2 & VRIJDAG 3 FEBRUARI 2017
LOCATIE	AMERSFOORT
CURSUSPRIJS	€ 525,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN CURSUSBOEK

**PRAKTIJK-
TRAINING
VOOR ERVAREN
VAKLIEDEN:**

PRAKTIJKTRAINING HOUTCONSTRUCTIES

DOELGROEP

Ervaren all-round timmerlieden en uitvoerders, werkzaam bij (restaurant) bouwbedrijven, timmerbedrijven en onderhoudsbedrijven.

Op basis van het NRC-studieboek *Houtconstructies*, dat de cursisten ook ontvangen, wordt tijdens deze tweedaagse cursus uitleg gegeven over veel voorkomende problemen, die zich voordoen bij historische houtconstructies. Het uitgangspunt binnen de monumentenzorg is om de oorspronkelijke constructies zoveel mogelijk te behouden. Tijdens deze training komen diverse reparatietechnieken aan bod, die gebaseerd zijn op dit uitgangspunt. Ook wordt aandacht besteed aan hedendaagse methoden voor herstel.

In de ochtend wordt een op de praktijk gerichte uitleg gegeven over houtconstructies en de aantasting door schimmels en insecten. Ook komen dan onjuiste reparatietechnieken aan bod. 's Middags en tijdens de tweede cursusdag gaan de cursisten zelf aan het werk met diverse werkstukken, onder leiding van een ervaren docent.

DOCENTEN	KLAAS BOEDER EN GERT TUTERT
CURSUSDATA	DONDERDAG 9 & VRIJDAG 10 FEBRUARI 2017
LOCATIE	AMERSFOORT
CURSUSPRIJS	€ 525,- (excl. btw) INCL. LUNCH, CURSUSBOEK EN SYLLABUS

*'Een goede afweging
tussen theorie en praktijk.
Leerzame onderwerpen en
ervaren docenten, die weten
waarover ze praten.'*

**Niels van den Berg, Bouw-
bedrijf Van de Ven,
Veghel**

**PRAKTIJK-
TRAINING
VOOR ERVAREN
VAKLIEDEN:**

PRAKTIJKTRAINING HERSTEL VAN STUCWERK

DOELGROEP

Voorlieden, metselaars en anderen, die regelmatig met stucwerk in aanraking komen en zich hierin meer willen verdiepen.

In de cursus behandelen we beknopt de kenmerken en ontwikkeling van historisch stucwerk, bij zowel binnen als buitentoepassingen. Daarnaast kijken we naar de wijze waarop eenvoudig stucwerk plaatselijk hersteld en afgewerkt kan worden. De cursus wordt gegeven bij het GRC in Arnhem.

Inhoud van de cursus:

- Ontwikkeling, kenmerken en behoud van historisch stucwerk.
- Samenstelling van historisch stucwerk.
- Hoe pak je herstel aan, waar let je op, kwaliteit van de ondergrond, zoutbelasting, vocht etc.
- Afwerking na herstel; welke middelen wel en niet toepassen.
- Enkele eenvoudige praktijkopdrachten en verwerken van verschillende materialen.

DOCENT KLAAS BOEDER EN ANTON VAN DELDEN

CURSUSDATA DONDERDAG 26 JANUARI & VRIJDAG 27 JANUARI 2017

LOCATIE ARNHEM

CURSUSPRIJS € 525,- (excl. btw) INCL. LUNCH

**Gelders
Restauratie
Centrum**

**PRAKTIJK-
TRAINING
VOOR ERVAREN
VAKLIEDEN:**

PRAKTIJKTRAINING HERSTEL VAN KOZIJNEN, RAMEN, DEUREN, LUIKEN

DOELGROEP

**Ervaren all-round timmerlieden en uitvoerders, werkzaam bij (restaurant)-
bouwbedrijven, timmerbedrijven en onderhoudsbedrijven.**

Op basis van het NRC-studieboek Kozijnen, ramen, deuren en luiken, dat de cursisten ook ontvangen, wordt tijdens deze tweedaagse cursus uitleg gegeven over diverse vormen van herstel bij kozijnen, ramen, deuren en luiken. Het uitgangspunt voor dit herstel is de Uitvoeringsrichtlijn Historische timmerwerk (URL 4001) van de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). Tijdens deze training komen diverse reparatietechnieken aan bod.

In de ochtend wordt een op de praktijk gerichte uitleg gegeven over de diverse constructies, oorzaken van aantasting en juiste uitvoering voor een duurzaam resultaat. Ook wordt aandacht besteed aan keuze van houtsoorten en onjuiste detaillering van de diverse constructies. 's Middags en tijdens de tweede cursusdag gaan de cursisten zelf aan het werk met het herstel van aangetaste kozijnen, ramen, deuren en luiken, onder leiding van een ervaren docent.

DOCENTEN JOOP JANSEN EN GERT TUTERT

CURSUSDATA DONDERDAG 23 & VRIJDAG 24 MAART 2017

LOCATIE AMERSFOORT

CURSUSPRIJS € 525,- (excl. btw)

HOUT

Voor ervaren allround timmerkrachten vanuit timmerfabrieken en (restauratie)bouwbedrijven, uitvoerders, monumentenwachters, inspecteurs en toezichthouders, die werkzaam zijn in de renovatie en restauratie.

OVERZICHT CURSUSAANBOD

► MASTERCLASS HOUTSOORTEN EN TOEPASSING IN DE RESTAURATIE

donderdag 29 juni 2017 – Amersfoort

dinsdag 12 september 2017 – Arnhem

► MASTERCLASS KOZIJNEN, RAMEN, DEUREN EN LUIKEN

dinsdag 20 juni 2017 – Arnhem

MASTERCLASS HOUTSOORTEN EN TOEPASSING IN DE RESTAURATIE

DOELGROEP

Ervaren allround timmerkrachten vanuit timmerfabrieken en (restaurant)-bouwbedrijven, uitvoerders, monumentenwachters, inspecteurs en toezicht-houders (van overheidsinstellingen), die werkzaam zijn in de renovatie en restauratie.

Elementaire kennis van houtsoorten, zaagwijzen en de juiste toepassing van hout is buitengewoon belangrijk binnen de restauratie van monumenten. Temeer omdat in diverse kwaliteitsrichtlijnen, die door de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt aangegeven, dat restauratie-professionals aantoonbaar over deze kennis moeten beschikken.

In deze interactieve cursus, die is ontwikkeld in samenwerking met de Vereniging Timmerwerk Restauratie en de Stichting Hout Research, worden veel voor-komende houtsoorten besproken. Verder worden zaken als het herkennen van houtsoorten, gebreken aan hout, zaagwijzen, verlijmen, samenstelling van hout en diverse toepassingsmogelijkheden per houtsoort, aan de hand van monsters en praktijkvoorbeelden doorgenomen.

DOCENTEN JOOP JANSEN EN RENÉ KLAASSEN

CURSUSDATUM DONDERDAG 29 JUNI 2017 – AMERSFOORT

& LOCATIE DINSDAG 12 SEPTEMBER 2017 – ARNHEM

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN CURSUSBOEK

MASTERCLASS KOZIJNEN, RAMEN, DEUREN EN LUIKEN

DOELGROEP

Schilders, uitvoerenden en begeleiders bij (restauratie)bouwbedrijven, ambtenaren, adviseurs, architecten en hun medewerkers.

Tijdens deze praktische cursus wordt aandacht besteed aan het maken en herstellen van buiten- en binnenramen, deuren, deurkozijnen en luiken. Tevens komen de houtsoorten, die hierbij gebruikt worden, aan bod.

De lesstof bevat een overzicht van de middeleeuwen tot en met de jongere bouwkunst en gaat uit van de dagelijkse praktijk. Het NRC-studieboek 'Kozijnen, ramen, deuren en luiken' vormt de basis van de cursus en wordt ook uitgereikt aan de cursisten.

De cursus is een interactief gebeuren, waarbij voorbeelden die cursisten in de praktijk tegenkomen, kunnen worden behandeld.

DOCENT JOOP JANSEN

CURSUSDATUM DINSDAG 20 JUNI 2017

LOCATIE ARNHEM

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN CURSUSBOEK

STEEN

OVERZICHT CURSUSAANBOD

- ▶ **MASTERCLASS RESTAURATIEMETSELWERK**
donderdag 5 oktober 2017 – Amersfoort
- ▶ **NATUURSTEEN IN MONUMENTEN**
donderdag 9 maart 2017 – Ameide
- ▶ **BOUWSPOREN IN HISTORISCH METSEL- EN VOEGWERK**
donderdag 16 november 2017 – Amersfoort

MASTERCLASS RESTAURATIEMETSELWERK

DOELGROEP

Ervaren metselaars, ervaren voegers, uitvoerders, monumentenwachters, inspecteurs en toezichhouders (van overheidsinstellingen), die werkzaam zijn in de renovatie en restauratie.

De kennis van gevelherstel in de restauratie blijft vaak beperkt tot de basiskennis. In de praktijk wordt gewerkt met de aanwezige ervaring en hetgeen in het bestek is voorgeschreven of door een leidinggevende wordt opgedragen. Deze masterclass heeft als doel om de basiskennis van ervaren restauratieprofessionals te verbreden.

Tijdens deze cursus wordt kennis op het gebied van materialen, bouwstoffen, restauratietechnieken, toepassingsmogelijkheden en restauratie-ethiek behandeld, met als doel om de kennis van de cursisten (ervaren restauratieprofessionals) te vergroten, zodat zij hun werk in de praktijk met meer achtergrondinformatie kunnen uitoefenen. Tijdens de cursus wordt de theorie afgewisseld met het bestuderen van materialen en bouwstoffen, met discussiemomenten en met oplossingsgericht denken over diverse praktijksituaties.

DOCENT	LOUIS GERDESSEN
CURSUSDATUM	DONDERDAG 5 OKTOBER 2017
LOCATIE	AMERSFOORT
CURSUSPRIJS	€ 285,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

NATUURSTEEN IN MONUMENTEN

DOELGROEP

Monumentenambtenaren en toezichhouders, monumentenwachters, bouwkundig medewerkers van professionele monumenteneigenaren (stadsherstellen, corporaties), architecten en adviseurs en medewerkers van (gespecialiseerde/restauratie) bouwbedrijven.

Aan bijna elk monument in Nederland komt natuursteen voor. Veel natuursteen werd (en wordt) geïmporteerd. Het was daarom kostbaar en werd vaak alleen als bekleding toegepast. Natuursteen is een bijzonder complex materiaal. De verwerking ervan vergt veel kennis en gebeurt veelal door de weinige restauratiesteenhouders, die ons land nog telt. Het is belangrijk dat de bij onderhoud en restauratie van natuursteen betrokken partijen ook kennis hebben van dit bijzondere materiaal.

In deze introductie cursus worden verschillende natuursteensoorten, de eigenschappen en verwerkings- en toepassingsmogelijkheden ervan behandeld.

Deze cursus, die is ontwikkeld in samenwerking met de Vereniging van Restauratie Steenhouders, wordt gehouden bij een steenhouwerij. Op deze manier kan de theorie tijdens een rondleiding worden toegelicht. In de werkplaats zijn meerdere steensoorten aanwezig en bewerkingstechnieken te zien. De cursist krijgt tijdens deze cursusdag handvatten, waarmee tijdens de voorbereiding en uitvoering van het restauratieproces verantwoorde keuzes kunnen worden gemaakt om natuursteen aan monumenten zorgvuldig te laten onderhouden en restaureren.

DOCENTEN JOHN VAN DEN HEUVEL / DANIEL SPEE

CURSUSDATUM DONDERDAG 9 MAART 2017

LOCATIE AMEIDE – STEENHOUWERIJ MEESTERS

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

BOUWSPOREN IN HISTORISCH METSSEL- EN VOEGWERK

DOELGROEP

Restauratievoeger- en restauratiemetselaars, waaronder ook ZZP'ers, uitvoerders en projectleiders die werkzaam zijn op onderhouds- en restauratieprojecten in de monumentenzorg.

Voor restauratievoegers is kennis van de bouwgeschiedenis van een gebouw belangrijk. Dit maakt het herkennen van bouwsporen en bijzondere details van vroeger gebruik gemakkelijker. De bedoeling is juist om deze zaken te bewaren, zodat de geschiedenis van het gebouw bewaard blijft.

De cursus is in overleg met het Gevelgilde en certificerende instelling Hobéon tot stand gekomen en is afgestemd op de eisen, die de Uitvoeringsrichtlijnen Historisch metselwerk (URL 4003) en Restauratievoegwerk (URL 4003) van de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) stellen. De cursus voldoet verder ook aan de eisen die de Erkenningregeling Restauratie-voegwerk (ERV) stelt.

Onderwerpen:

- Belang van bouwhistorie voor onderhoud en restauratie met diverse voorbeelden
- Veel voorkomende bouwsporen die je tegen kunt komen, gericht op metsel- en voegwerk.
- Training in het herkennen van bouwsporen en bijzondere details.
- Excursie in een stedelijke omgeving met veel bouwsporen

DOCENTEN KLAAS BOEDER

CURSUSDATUM DONDERDAG 16 NOVEMBER 2017

LOCATIE AMERSFOORT

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw)

*'Goede en
begrijpelijke uitleg,
waar je in de praktijk ook
echt wat aan hebt. De theorie is
alomvattend en volledig.'*

**Dennis Rijkers, Voeg- en
metselbedrijf Rijkers,
Alkmaar**

GLAS EN VERF

OVERZICHT CURSUSAANBOD

- ▶ **KLEURHISTORISCH ONDERZOEK**
donderdag 28 en vrijdag 29 september 2017 – Amersfoort
 - ▶ **BEGLAZING IN MONUMENTEN**
donderdag 12 oktober 2017 – Amersfoort
 - ▶ **ONDERHOUDSSCHILDERWERK**
dinsdag 31 oktober 2017 – Arnhem
-

KLEURHISTORISCH ONDERZOEK

DOELGROEP

Voor schilders, uitvoerenden en begeleiders bij (restauratie)bouwbedrijven, ambtenaren, adviseurs, architecten en hun medewerkers.

Een kleuronderzoek wordt uitgevoerd om inzicht te krijgen in de wijze waarop het in- of exterieur van een historisch gebouw werd afgewerkt. In deze tweedaagse cursus wordt behandeld:

Uitvoeren van een kleuronderzoek:

- Historische informatie over het object.
- Topografisch en stratigrafisch onderzoek.
- Kleurtrappen en kleurvensters.

Herkennen en begrijpen van de laagopbouw:

- Analyse van de verflaag.
- Verfsoorten.
- Decoratief schilderwerk.

De uitkomst van het onderzoek:

- Verwerking van de uitkomsten in een rapport en advisering.

Praktische oefening: kleuronderzoek(en) in de praktijk:

- De wijze waarop een gebouw wordt benaderd.
- Excursie naar een van de behandelde panden in Amsterdam.

DOCENT **BERT JONKER**

CURSUSDATUM **DONDERDAG 28 & VRIJDAG 29 SEPTEMBER 2017**

LOCATIE **AMERSFOORT EN AMSTERDAM**

CURSUSPRIJS **€ 590,- (excl. btw) INCL. LUNCH, CURSUSBOEK EN EXCURSIE**

BEGLAZING IN MONUMENTEN

DOELGROEP

Monumentenambtenaren en toezichthouders, monumentenwachters, bouwkundig medewerkers van professionele monumenteneigenaren (stadsherstellen, corporaties), architecten en adviseurs en medewerkers van (gespecialiseerde/restauratie) bouwbedrijven.

Restauratieprofessionals krijgen met regelmaat te maken met glas in monumenten. In samenwerking met de glasbranche is een cursus ontwikkeld om monumentenzorgers achtergrondinformatie te geven over dit bijzondere materiaal, zodat met meer verstand van glas gekeken kan worden naar het monumentale gebouw. Dit biedt de cursist een goede basis om in behoudsvraagstukken met meer kennis van zaken keuzes te maken en de juiste vragen te stellen.

Tijdens deze cursus, die is ontwikkeld in samenwerking met het Kenniscentrum Glas, komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Basisprincipes bij onderhoud.
- Restauratie en bescherming.
- Glas in stalen en houten vensters en monumentenglas.
- Kwaliteitsnormen op glasgebied.
- Duurzaamheid en herbestemming.

'In één dag het hele spectrum van monumentale beglazing behandeld én praktijklocaties bezocht. Dat gaf een extra dimensie.'

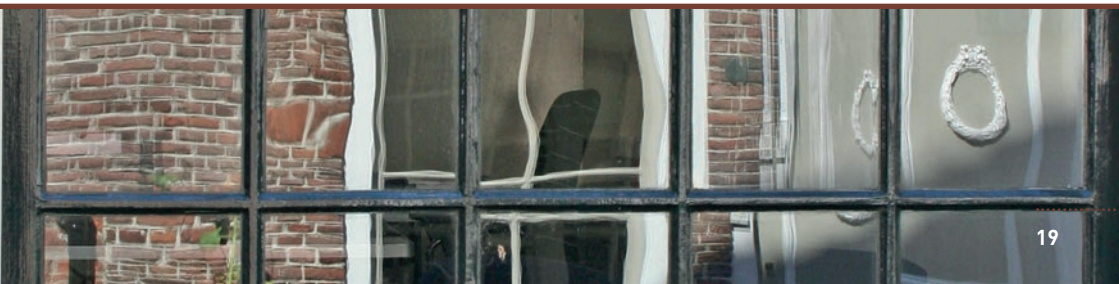
**Joyce Lauret-Terweijen
Aart Sonnema, Hogeschool
van Amsterdam**

DOCENT TACO HERMANS

CURSUSDATUM DONDERDAG 12 OKTOBER 2017

LOCATIE AMERSFOORT

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

ONDERHOUDSSCHILDERWERK

DOELGROEP

Medewerkers in dienst van gemeenten en overheid, architecten, projectleiders van restauratiebedrijven, monumentenwachters, (professionele) eigenaren van monumenten, woningbouwverenigingen en schildersbedrijven, die zich willen toeleggen op het gebied van restauratieschilderswerk.

Schilderwerk is bij monumenten een kostbare zaak. Vaak legt het beslag op meer dan 50% van het beschikbare budget voor het totale onderhoud van een pand. Dit komt door de hoeveelheid werk, het bewerkelijke karakter en niet te vergeten de factor arbeid. Schilderwerk is bijzonder kwetsbaar en daardoor extra gevoelig voor achterstallig onderhoud. Veel problemen kunnen voorkomen worden door tijdig en vakkundig uitgevoerd schilderwerk.

Tijdens deze cursus zal worden ingegaan op de meest voorkomende verfsoorten die in de restauratie worden gebruikt, de historie van buitenschilderwerk, kleuronderzoek, gebreken aan schilderwerk, kleinschalig houtherstel met reparatie vulmiddelen, uitvoeringsrichtlijnen voor schilderwerk en waar je op moet letten bij het beoordelen van offertes. Ook zal aandacht worden besteed aan historische beglazingen, stopverf en het schilderen van metsel- en pleisterwerk.

DOCENT	WILFRED MENERINK
CURSUSDATUM	DINSDAG 31 OKTOBER 2017
LOCATIE	ARNHEM
CURSUSPRIJS	€ 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

IJZER

OVERZICHT CURSUSAANBOD

▶ **RESTAURATIE VAN IJZERWERK**

donderdag 9 november 2017 – Arnhem

▶ **SMEEDWERK IN DE RESTAURATIE VOOR ERVAREN SMEDEN**

woensdag 15 november 2017 – Nieuwegein

woensdag 22 november 2017 – Amersfoort

woensdag 29 november 2017 – Nieuwegein

RESTAURATIE VAN IJZERWERK

DOELGROEP

Monumentenambtenaren en toezichhouders, monumentenwachters, bouwkundig medewerkers van professionele monumenteneigenaren (stadsherstellen, corporaties), architecten en adviseurs en medewerkers van (gespecialiseerde/restauratie) bouwbedrijven.

De restauratie van ijzerwerken is een bijzonder specialisme binnen de monumentenzorg. Naast prachtig smeedwerk valt te denken aan geklonken lateien, spijltjeshekwerken, gietijzeren ornamenten, balusters en ramen, stalen kozijnen, graforamenten en bruggen. Deze introcursus biedt basiskennis aan restauratieprofessionals, die meer willen weten van staal, giet- en smeedijzer in (jonge) monumenten.

Twee docenten, die werkzaam zijn in de praktijk, geven uitleg over hun werk, het materiaal, de technieken en de toepasselijke kwaliteitsnormen. Er worden diverse projecten getoond en voorbeelden gegeven van goed en slecht restauratiewerk. Uiteraard is er volop ruimte voor vragen.

DOCENTEN	LILIAN FOPMA EN ADDY KON
CURSUSDATUM	DONDERDAG 9 NOVEMBER 2017
LOCATIE	ARNHEM
CURSUSPRIJS	€ 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN CURSUSBOEK

*De cursustijden zijn van
9.30 tot 16.00 uur
(ontvangst vanaf 9.00 uur)*

SMEEDWERK IN DE RESTAURATIE VOOR ERVAREN SMEDEN

DOELGROEP

Ervaren smeden, die de gevorderde gildeproef hebben behaald (vergelijkbaar met niveau 3 uit het reguliere onderwijs).

In deze driedaagse cursus, die het NRC in samenwerking met het Nederlands Gilde van Kunst- en Siersmeden (NGK) en de Stichting Zink ontwikkelde, wordt de vaktechnische vaardige smid uitgebreid geïnformeerd over de wereld van de monumentenzorg en over specifieke aspecten van restauratiesmeedwerk.

Uitgangspunt bij restauratie is bestaand werk; dit vergt een andere insteek voor de ervaren smid, die doorgaans nieuw werk maakt. In de cursus worden handvatten aangereikt om bestaand werk te kunnen beoordelen, zodat de smid kan bepalen hoe hiermee om te gaan.

Er wordt gewerkt aan de hand van theoretische informatie, praktijkvoorbeelden en oefenopdrachten. Tevens komen kwaliteitsnormen op het gebied van restauratiesmeedwerk aan bod, zodat het volgen van de cursus een opstap is naar aansluiting bij de erkenningsregeling van het NGK.

Onderwerpen:

- Bestek, tekeningen, calculeren en offertes maken voor restauratieprojecten
- Organisatie van de monumentenzorg en stijlkunde (incl. een excursie)
- Omgang met monumenten voor smeden; technieken voor restaureren en conserveren.

DOCENTEN	ADDY KON, DAAN HOLTZER (DAG 1), MICHIEL VAN HUNEN, HENDRIK TOLBOOM, JOOP JANSEN (DAG 2), GUUS SCHMITTMANN, ADDY KON (DAG3)
CURSUSDATA	WOENSDAG 15 NOVEMBER 2017 – NIEUWEGEIN
LOCATIES	WOENSDAG 22 NOVEMBER 2017 – AMERSFOORT WOENSDAG 29 NOVEMBER 2017 – NIEUWEGEIN
CURSUSPRIJS	€ 695,- (excl. btw) NGK-leden INCL. LUNCH EN SYLLABUS € 885,- (excl. btw) Niet-NGK-leden INCL. LUNCH EN SYLLABUS

RESTAURATIEBEGELEIDING

DOELGROEPEN

Voor bouwkundigen, leden van monumentencommissies en commissies ruimtelijke kwaliteit, medewerkers van architecten- en adviesbureaus, ambtenaren monumentenzorg en ambtenaren handhaving & toezicht, toezichthouders van gemeenten en regionale uitvoeringsdiensten, medewerkers van professionele beheerders (zoals stadherstellen, corporaties, landschappen, Staatsbosbeheer).

ALGEMEEN

Tijdens deze cursussen worden de meest belangrijke thema's binnen de restauratie behandeld. De lesstof biedt basiskennis, die belangrijk is bij de beoordeling en begeleiding van restauratieprojecten. De cursist leert de meest voorkomende zaken herkennen en krijgt handvatten hoe om te gaan met en keuzes te maken voor en tijdens het restauratieproces. De cursussen kunnen los van elkaar worden gevolgd.

OVERZICHT CURSUSAANBOD

▶ BEGELEIDING UITVOERING RESTAURATIE 1

dinsdag 14, 21, 28 maart en 4 april 2017 – Ruinen

dinsdag 2, 9, 16 en 23 mei 2017 – Amersfoort

dinsdag 19, 26 september en 3, 10 oktober 2017 – Amersfoort

▶ BEGELEIDING UITVOERING RESTAURATIE 2

donderdag 1 juni, woensdag 7 juni en vrijdag 16 juni 2017 – Amersfoort

dinsdag 7, 14, en vrijdag 24 november 2017 – Amersfoort

OOK NUTTIG
VOOR LEDEN VAN
ERFGOEDCOMMISSIES
OF COMMISSIES RO

BEGELEIDING UITVOERING RESTAURATIE 1

Tijdens de eerste cursusdag, van deze vierdaagse cursus, worden theoretische onderwerpen, zoals wet- en regelgeving, restauratie-ethiek, planvorming en kwaliteitsborging via beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen behandeld. Dag twee staat in het teken van 'hout'. Aan bod komen het herstel van houtconstructies en balklagen, geveltimmerwerk en houtaantasting. Op de derde dag vindt een excursie plaats naar één of meerdere restauratieproject en waarbij aan het einde van de dag tijd is ingeruimd om de opgedane kennis terug te koppelen. Dag vier staat in het teken van 'steen'. De docenten gaan in op natuursteen, baksteen, en metsel- en voegwerk.

DOCENTEN	KLAAS BOEDER (DAG 1) – JOOP JANSEN (DAG 2 EN 3) JOHN VAN DEN HEUVEL / WILFRED MENGERINK (DAG 4)
CURSUSDATA	DINSDAG 14, 21, 28 MAART EN 4 APRIL 2017 – RUIZEN DINSDAG 2, 9, 16 EN 23 MEI 2017 – AMERSFOORT DINSDAG 19, 26 SEPTEMBER, 3, 10 OKTOBER 2017 – AMERSFOORT
LOCATIE	AMERSFOORT EN RUIZEN
CURSUSPRIJS	€ 1.140,- (excl. btw) INCL. LUNCH, SYLLABUS EN EXCURSIE

BEGELEIDING UITVOERING RESTAURATIE 2

Een driedaagse cursus, waarin de meest belangrijke thema's vanuit het restauratieproces dieper worden uitgewerkt. Op de eerste cursusdag wordt ingegaan op het bestek (Stabu-systematiek), de restauratiebegroting, tekeningen en de wijze waarop de begeleiding van de uitvoering en de administratieve zaken tijdens het bouwproject plaatsvinden. Daarnaast wordt op dag 1 aandacht besteed aan bouwconstructies, funderingen en betonwerk. Bij monumenten is de stabiliteit immers vaak een belangrijk punt. De tweede dag staat in het teken van dakbedekkingen en goten. Aan bod komen verschillende soorten dakbedekking, zoals lei, kunststof en riet en wordt ingegaan op constructies en materialen voor dakgoten en hemelwaterafvoeren. De derde en laatste cursusdag staat de afwerking van het monument (zowel binnen als buiten) centraal. Hierin worden onderwerpen zoals pleisterwerk, schilderwerk, glas, decoratieve afwerking en historische vloeren, -wanden en -plafonds uitgewerkt.

DOCENTEN	DAAN HOLTZER EN ERNST DE BEAUFORT (DAG 1) – KLAAS BOEDER (DAG 2) – COR BOUWSTRA (DAG 3)
CURSUSDATA	DONDERDAG 1 JUNI, WOENSDAG 7 JUNI, VRIJDAG 16 JUNI 2017 DINSDAG 7, 14 EN 24 NOVEMBER 2017
LOCATIE	AMERSFOORT
CURSUSPRIJS	€ 885,- (excl. btw) INCL. LUNCHES EN SYLLABUS

BIJZONDERE CURSUSSEN

OVERZICHT CURSUSAANBOD

- ▶ **TOEPASSEN VAN KWALITEITSNORMEN IN DE MONUMENTENZORG**
donderdag 22 juni 2017 – Arnhem
donderdag 30 november 2017 – Amersfoort
- ▶ **TOEPASSEN VAN HET RESTAURATIEBESTEK**
donderdag 7 december 2017 – Amersfoort
- ▶ **DUURZAME MONUMENTENZORG**
dinsdag 11 april 2017 – Arnhem
donderdag 2 november 2017 – Amersfoort
- ▶ **INTERIEURBEHOUD VAN MONUMENTEN**
donderdag 20 april 2017 – Amersfoort
- ▶ **HERKENNEN VAN BOUWSTIJLEN**
vrijdag 20, 27 oktober en 3 november 2017 – Amersfoort
- ▶ **STUTTEN EN STEPELEN VAN MONUMENTEN**
dinsdag 5 september 2017 – Amersfoort – Middag-Workshop

STRENG VERBODEN TE ROKEN

TOEPASSEN VAN KWALITEITSNORMEN IN DE MONUMENTENZORG

DOELGROEP

- **Uitvoerders, projectleiders werkzaam in de restauratie.**
- **Werkvoorbereiders, bestekschrijvers, uitvoerders werkzaam in de restauratie.**
- **Medewerkers van architecten- en adviesbureaus.**
- **Medewerkers van gemeenten en provincies (Monumentenzorg, Toezicht & Handhaving).**
- **Medewerkers van regionale uitvoeringsdiensten.**
- **Medewerkers van vastgoedbedrijven, die monumenten in portefeuille hebben.**
- **Monumentenwachters.**
- **Auditoren voor de verschillende ERM-kwaliteitsnormen (waaronder ook de ‘Kennis en kunderegeling’).**
- **Planvormers.**

Kwaliteit bij de uitvoering van restauratiewerk is niet altijd vanzelfsprekend. In de afgelopen jaren hebben veel verschillende partijen zich ingezet om duidelijke werkafspraken te maken over onder meer de inzet van vakkennis en de toepassing van de juiste technieken en materialen. Het resultaat zijn beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen, die betrekking hebben op verschillende restauratiedisciplines. In samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg is een cursusdag ontwikkeld waarin de volgende onderwerpen aan bod komen:

- De systematiek en structuur van beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen en restauratie-ethiek.
- Partijen in het bouwproces, hun rollen en verantwoordelijkheden: opdrachtgever, architect/adviseur, uitvoerende bedrijven, overheid, monumentenwacht etc.
- Relevante wet- en regelgeving, Erfgoedwet, vergunningsplicht of vergunningvrij, Stabu-bestek en restauratiebestek.
- Toepassing van richtlijnen in het bestek, bestek schrijven, uitvragen stellen en inschrijven.
- Toelichting en behandeling van de stof aan de hand van cases uit de praktijk.

DOCENT KLAAS BOEDER EN RON SPAAN

CURSUSDATUM DONDERDAG 22 JUNI 2017 – ARNHEM

& LOCATIE DONDERDAG 30 NOVEMBER 2017 – AMERSFOORT

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

TOEPASSEN VAN HET RESTAURATIEBESTEK

DOELGROEP

- **Werkvoorbereiders, bestekschrijvers werkzaam in de restauratie**
- **Medewerkers van architecten- en adviesbureaus**
- **Uitvoerders, projectleiders**
- **Medewerkers van vastgoedbedrijven, die monumenten in portefeuille hebben**
- **Monumentenwachters**
- **Auditoren voor de verschillende ERM-kwaliteitsnormen (waaronder ook de 'Kennis en kunderegeling).**

Restauratiearchitecten, -adviseurs en aannemers hebben gezamenlijk een modelbestek voor werkzaamheden aan bestaande onderdelen van monumenten opgesteld. Het initiatief hiervoor is afkomstig van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, in het kader van het programma Restauratiekwaliteit. Voor de ontwikkeling is samengewerkt met Stabu en de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM).

Doordat alle partijen in de restauratieketen het werk op dezelfde wijze gaan omschrijven, wordt beter duidelijk welk kwaliteitsniveau wordt gevraagd en worden misverstanden bij zowel prijsvorming, als in de uitvoering voorkomen. Tijdens deze cursusdag wordt de inhoud van het nieuwe restauratiebestek systematisch doorgenomen. Wat zijn de veranderingen en verbeteringen? Waar staan de restauratiewerkzaamheden in de Stabu-systematiek? Wat zijn de mogelijkheden met het nieuwe systeem? De cursisten wordt gevraagd een laptop mee te nemen, zodat praktijkopdrachten binnen het Stabu-systeem geoefend kunnen worden. Het is wenselijk dat de cursist basiskennis heeft over de systematiek van ERM-kwaliteitsnormen. Bij twijfel is het aan te bevelen om éérs de cursus 'Toepassen van kwaliteitsnormen in de monumentenzorg' te volgen.

DOCENT VOLKER VLAMING EN NADER TE BEPALEN CO-DOCENT

CURSUSDATUM DONDERDAG 7 DECEMBER 2017

LOCATIE AMERSFOORT

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

DUURZAME MONUMENTENZORG

ENERGIEBESPARING IN MONUMENTEN

DOELGROEP

Ambtenaren belast met het toetsen van restauratie en/of renovatieplannen, beheerders van monumenten, beheerders van historische en/of karakteristieke gebouwen, medewerkers van advies- en architectenbureaus, medewerkers van (restauratie)bouwbedrijven, die betrokken zijn bij renovatie- en restauratieprojecten.

Duurzaamheid en monumenten lijken met elkaar op gespannen voet te staan, maar de praktijk leert, dat er vaak goede mogelijkheden zijn tot verduurzaming. Om ons erfgoed voor de komende generaties in stand te kunnen houden is het zaak voor de restauratieprofessional zich te laten informeren over de mogelijkheden voor duurzame monumentenzorg. Hiervoor zijn ingrepen nodig, die de monumentale waarden van het gebouw niet mogen schaden. In de cursus wordt onder meer aandacht besteed aan de ontwikkelingen binnen het relatief nieuwe vakgebied van het duurzaam onderhouden en restaureren van monumenten, historische bouwmaterialen, energietechnische mogelijkheden en verduurzaming van installaties. De cursist leer beperkingen en kansen te analyseren aan de hand van praktijkvoorbeelden waarin diverse afwegingen zijn gemaakt. Tevens wordt de cursist handvatten geboden hoe om te gaan met spanningsvelden en mogelijkheden.

DOCENTEN BERT VAN BOMMEL, JAAP DE JONGE, MIEL WIJNEN, DICK VAN 'T SLOT

CURSUSDATUM DINSDAG 11 APRIL 2017 – ARNHEM

& LOCATIE DONDERDAG 2 NOVEMBER 2017 – AMERSFOORT

CURSUSPRIJS € 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

INTERIEURBEHOUD VAN MONUMENTEN

DOELGROEP

Monumentenambtenaren en toezichthouders, monumentenwachters, medewerkers van professionele monumenteneigenaren (stadsherstellen, corporaties), architecten en adviseurs en medewerkers van (gespecialiseerde/ restauratie) bedrijven.

De laatste jaren neemt de aandacht voor de instandhouding van monumentale interieurs sterk toe. Zowel het behoud van enkele waardevolle interieuronderdelen, zoals een schouw of parket, als het behoud van een compleet bewaard gebleven interieur, vraagt om specifieke kennis. Dit varieert van kennis over alledaags beheer en behoud, tot meer incidentele conservering en restauratiewerkzaamheden. Er zijn tal van preventieve maatregelen vanuit verschillende invalshoeken mogelijk om waardevolle interieurs te beschermen en schade te voorkomen. Als er gerestaureerd dient te worden vraagt dit eveneens om specialistische deskundigheid. Tijdens deze introductie cursus wordt onder meer ingegaan op verschillende interieur(delen), het belang van het behoud en mogelijkheden van (preventieve) conservering en restauratie.

DOCENT	HARRIE SCHUIT
CURSUSDATUM	DONDERDAG 20 APRIL 2017
LOCATIE	AMERSFOORT
CURSUSPRIJS	€ 320,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN BOEK 'BEHOUD VAN BINNEN'

'Je leert kijken en krijgt begrip voor de te maken afwegingen. Een boeiende dag met een goede docent, die sfeer neerzet en de discussie los maakt.'

**Bart Claessen,
gemeente Maastricht**

HERKENNEN VAN BOUWSTIJLEN

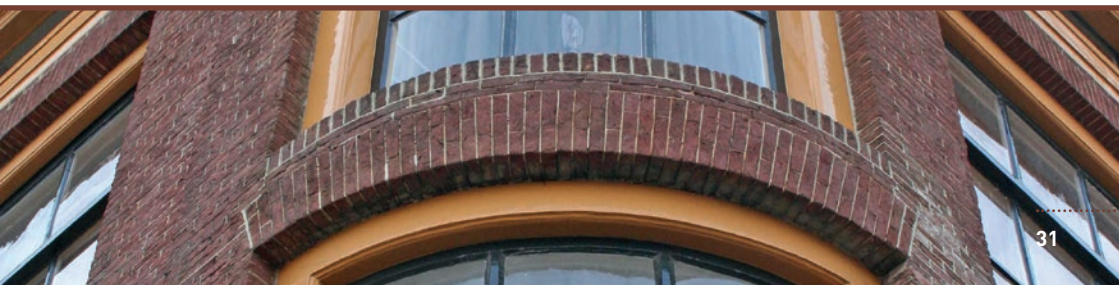
DOELGROEP

Ambtenaren (monumentenzorg en toezicht), medewerkers van professionele beheerders en eigenaren van monumenten, medewerkers van advies- en architectenbureaus, medewerkers van (restauratie)bouwbedrijven, die betrokken zijn bij restauratieprojecten.

Een driedaagse intensieve cursus voor het opdoen van algemene kennis van historische bouwstijlen in Nederland, vooral bestemd voor al diegenen, die zich willen verdiepen in de monumentenzorg. De cursus geeft aan de hand van beeldmateriaal een chronologisch overzicht van de voornaamste bouwstijlen van de Middeleeuwen tot de modernere tijden. Behalve aan algemene kenmerken van stijlen wordt ook aandacht besteed aan typerende details.

De cursisten worden in de gelegenheid gesteld om de opgedane kennis grondig te toetsen tijdens stadswandelingen, gecombineerd met bezoek aan gebouwen. De eerste twee cursusdagen zijn gewijd aan de historische bouwstijlen inclusief de 19de-eeuwse neostijlen. Tijdens de derde en laatste cursusdag wordt de bouwkunst uit de eerste helft van de 20ste eeuw behandeld.

DOCENT	ERNEST KURPERSHOEK
CURSUSDATA	VRIJDAG 20, 27 OKTOBER EN 3 NOVEMBER 2017
LOCATIE	AMERSFOORT
CURSUSPRIJS	€ 885,- (excl. btw) INCL. LUNCH EN SYLLABUS

MIDDAG
WORKSHOP:

STUTTEN EN STEPELEN VAN MONUMENTEN

DOELGROEP

Ambtenaren (inspecteurs BWT, toetsers constructieve veiligheid), medewerkers van advies- en architectenbureaus, medewerkers van (restaurantie)bouwbedrijven.

Bij de bepaling van de constructieve ingrepen in het bouw- en restauratieproces van oude bouwwerken wordt gewoonlijk veel aandacht besteed aan het einddoel: de vorm en functie van de definitieve draagconstructie. Maar geen of weinig aandacht gaat uit naar het stut- en stempelwerk in de bouwfase, terwijl dit vaak de meest kritische fase van de constructieve ingreep is, vaak kritischer dan de gehele verdere levensduur van het bouwwerk. Daarbij zijn oude bouwwerken gevoeliger voor constructieve ingrepen dan nieuwere bouwwerken.

Het is dus voor alle partijen in het restauratieproces relevant om de kennis en kunde op het gebied van stutten en stempelen op peil te houden. Het NRC is het enige instituut in Nederland dat hiertoe een gespecialiseerde cursusdag aanbiedt. In de cursus passeren de historische en hedendaagse stut- en stempeltechnieken de revue, worden de mechanicaprincipes beschouwd en wordt gekeken wat verstandige en wat de minder verstandige oplossingen zijn. Tevens wordt in een excursie naar één of meerdere projecten de opgedane kennis getoetst.

DOCENT	ERNST DE BEAUFORT
CURSUSDATA	DINSDAG 5 SEPTEMBER 2017 – 13.00-17.00 UUR
LOCATIE	AMSTERDAM
CURSUSPRIJS	€ 150,- (excl. btw) INCL. SYLLABUS

*‘Interessant om
veel te horen over de
fundering van monumenten.
Leerzame excursie en goede docent,
die tijd tekort kwam.’*

**Jan Kersten, Aannemersbedrijf
B.F. van Tienen,
Nijmegen**

OVER DE DOCENTEN

ERNST DE BEAUFORT is senior restauratieconstructeur in de regio Amsterdam, werkzaam bij EversPartners Ingenieursbureau. Hij heeft ruime ervaring met funderingsherstel, constructieve schadeanalyse, stut- en stempelwerk en constructief cascoherstel. Kennis en ervaring draagt hij uit bij diverse restauratieopleidingen.

KLAAS BOEDER is zelfstandig restauratie-adviseur en docent aan diverse restauratieopleidingen. In het verleden is hij werkzaam geweest bij een architectenbureau, in de gemeentelijke monumentenwereld en bij de Monumentenwacht.

BERT VAN BOMMEL is ambtelijk adviseur van de Rijksbouwmeester en docent en onderzoeker bij de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft, beide op het vlak van de monumentenzorg.

COR BOUWSTRA is restauratiearchitect. Zijn bureau, Verlaan & Bouwstra architecten, bestaat sinds 1979 en is gevestigd in Vianen. Het bureau is gespecialiseerd in restauratie van monumenten en nieuwbouw in oude stadskernen.

ANTON VAN DELDEN is eigenaar van stukadoorsbedrijf Delstuc. Daarnaast is hij bestuurslid van het Neerlands Stucgilde en heeft hij bijna 20 jaar lesgegeven op diverse ROC's (niveau 2 en 3 stukadoren). Momenteel is hij docent bij de meesteropleiding restauratiestukadoor (niveau 4).

LILIAN FOPMA werkt ruim 20 jaar als zelfstandig professional in (jonge) monumentale ijzerwerken. Na het behalen van het diploma vakbekwaamheid specialiseerde zij zich in de combinatie restaureren/ conserveren en in de oppervlaktebehandeling schooperen. Ze houdt zich bezig met uitvoering, advies, begeleiding en doceert aan diverse opleidingen.

LOUIS GERDESSEN is projectleider bij Van Hoogevest Architecten te Amersfoort. Bij dit bureau heeft hij sinds 1978 restauraties voorbereid en begeleid. De technische kant van het restaureren heeft zijn speciale aandacht. Kennis en ervaring draagt hij uit bij diverse restauratieopleidingen.

WIM DE GROOT is technisch adviseur van de Stichting Bouwlood en heeft 40 jaar ervaring in het verwerken en doceren van bladlood in de bouw en specifiek in de restauratie. Hij begeleidt projecten in de monumentenzorg in Nederland en in België.

TACO HERMANS is opgeleid als restauratie-architect en bouwhistoricus. Momenteel is hij werkzaam als senior onderzoeker instandhouding bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. In die functie heeft hij zich onder meer gespecialiseerd in glas, glas-in-lood en de isolatie van vensters.

JOHN VAN DEN HEUVEL is bedrijfsleider bij Steenhouwerij Maarssen in Utrecht. Hij begeleidt dagelijks natuursteenrestauraties aan vele monumenten in ons land. Toonaangevende projecten zijn de restauratie van de Sint Janskathedraal in Den Bosch, de Technische Universiteit Delft, brug Hogesluis in Amsterdam en het Erasmus University College in Rotterdam. John heeft ruime ervaring met het restaureren van natuursteen aan interieurs, vloeren, beelden, grafmonumenten en gevels. Tijdens de cursus wordt vanuit de praktijk in ruime mate ingegaan op de oorzaken van schades en het herstel van natuursteen.

DAAN HOLTZER is werkzaam als zelfstandig bouw- en restauratieadviseur. Zijn bureau is gevestigd in Amersfoort. Hij doceert onder meer aan de Hogeschool Utrecht (Post HBO-opleiding Bouwhistorie en restauratie) op het gebied van voorbereiding van restauraties (bestek, begroting, tekeningen, e.d.).

MICHEL VAN HUNEN werkt als materiaal-deskundige en programmaleider 'Restauratie-kwaliteit' bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Hij heeft materiaalkunde gestudeerd aan de Technische Universiteit Delft en draagt kennis over en adviseert op het gebied van ijzer, metalen, corrosie, baksteen, beton, (metsel, voeg en stuc-)mortels en reinigen en conserveringstechnieken.

JOOP JANSEN is als bouwkundig projectcoördinator werkzaam bij Delfgou Architectuur en monumentenadvies. Dit bureau is gespecialiseerd in het begeleiden van restauraties van monumenten. Hiervoor heeft hij bij de Monumentenwacht en bij diverse adviesbureaus in de restauratiesector gewerkt. Ook is hij docent bij de opleiding Professional Restauratie en is hij auditor voor verschillende brancheorganisaties binnen de monumentenzorg.

JAAP DE JONGE is werkzaam als adviseur/projectleider bouwfysica en duurzaamheid bij het Rijksvastgoedbedrijf (Rijksgebouwendienst). Hij is in die hoedanigheid veelvuldig betrokken geweest bij renovaties en restauraties van rijksmonumenten en rijksmusea.

BERT JONKER is zelfstandig restaurator en kleuronderzoeker van historische interieurs. Hij is vaak betrokken bij kleuronderzoeken aan toonaangevende monumenten, zoals schilderijen in de Bazel in Amsterdam en de oorspronkelijke kleurstelling van de keizerskroon op de Westertoren in Amsterdam.

RENÉ KLAASSEN doet al 21 jaar toegepast houtonderzoek bij SHR (houtonderzoeksinstituut in Wageningen). Zijn belangrijkste werkvelden zijn houtaantasting en houtsoorten. Hij adviseert over o.a. houtsoortenkeuze, effect herbestemming op houtkwaliteit in gebouwen, fundering, houtkwaliteit en houtsterkte in het werk en het herkennen van oorzaken van houtschades.

ADDY KON is directeur/mede-eigenaar van Smeed- en constructiebedrijf Van der Vegt BV in Meerkerk. Sinds 1980 is hij werkzaam in de restauratiesector en gespecialiseerd in de restauratie van metaalwerk aan jonge monumenten en de restauratie en productie van smeedwerk.

ERNEST KURPERSHOEK is kunst- en architectuurhistoricus. Hij heeft meegewerkt aan tal van publicaties over Amsterdam en aan het Monumenten Inventarisatie Project (MIP). Voor het Nationaal Restauratie Centrum verzorgt hij sinds tien jaar cursussen over Herkennen van bouwstijlen.

WILFRED MENERINK is begonnen als timmerman bij restauratiebedrijven Hoffman b.v. en Hulshof Bouw & Restauratie. Na het volgen van de opleidingen tot restauratietimmer-

man en restauratiemedewerker is hij bij de stichting Monumentenwacht Gelderland gaan werken. Zijn dagelijkse werk bestaat uit het inspecteren van monumentale gebouwen op de bouwkundige staat, het maken van bouwkundige rapporten en het geven van onderhoud en restauratieadviezen. Daarnaast geeft Wilfred vanuit de Monumentenwacht cursussen bij het Gelders Restauratie Centrum.

GUUS SCHMITTMANN is als technisch adviseur werkzaam bij de Stichting Zink-info waar hij onder meer voorlichting geeft over de toepassing en het gebruik van zink als corrosie-bescherming voor staal. Hij is tevens actief als zelfstandig adviseur en docent.

HARRIE SCHUIT is specialist conservering & restauratie interieurs bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Hij studeerde aan het Instituut Collectie Nederland en de Universiteit van Leiden. Daarna volgde hij diverse kortere leertrajecten in binnen- en buitenland. Van 2006-2011 werkte hij bij Monumentenwacht Noord-Brabant, waar hij de Interieurwacht opzette. Sinds 2011 is hij werkzaam voor de RCE; tevens geeft hij gastcolleges aan diverse opleidingen.

DICK VAN 'T SLOT is werkzaam als adviseur bij DWA. Hij richt zich hierbij op het adviseren van opdrachtgevers over de mogelijkheden voor vermindering van de energielasten in combinatie met het behoud of verbetering van het comfort-niveau. Deze werkzaamheden voert hij uit voor de gehele gebouwde omgeving, waarbij monumenten een speciale rol innemen.

RON SPAAN is hoofd Restauratie en Realisatie bij BOEi. Hij is ruim 20 jaar werkzaam als adviseur in de restauratiebranche. Daarnaast is hij gastdocent Bouwhistorie, Restauratie en Monumentenzorg aan de Hogeschool Utrecht en lid van het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit van de Stichting ERM.

DANIËL SPEE is natuursteenspecialist bij Steen-houwerij Zederik in Tienhoven. Hij heeft een bouwkundige achtergrond en volgde tevens de opleiding Bouwhistorie, restauratie en monumentenzorg aan de Hogeschool Utrecht. Hij was verantwoordelijk voor het natuursteenwerk aan projecten als het Rijksmuseum in Amsterdam en de Lebuïnuskerk in Deventer.

HENDRIK TOLBOOM werkt sinds 1999 bij de afdeling instandhouding van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als specialist voor natuursteen, beeldhouwwerk en leien. Daarvoor was hij werkzaam als steenhouwer, beeldhouwer, kunsthistoricus en technisch tekenaar. In 2003 schreef hij een brochure over de instand-houding van smeedwerk.

GERT TUTERT is werkzaam als adviseur bij de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Gelderland, Overijssel en Flevoland. Deze organisatie is gespecialiseerd in het begeleiden van restauraties van kerken en het tot die gebouwen behorend meubilair en orgels. Hij heeft een ruime ervaring als timmerman en uitvoerder binnen deze vakdisciplines. Daarnaast is hij onder meer werkzaam als vakdocent aan het Gelders Restauratie Centrum (GRC).

VOLKER VLAMING is ruim 18 jaar geleden gestart in de monumentenzorg als restauratieschilder. Vervolgens heeft hij gewerkt als calculator, werkvoorbereider en projectleider bij een erkend restauratiebouwbedrijf en als bestekschrijver en kostendeskundige bij een erkende restauratie-architect. Momenteel is hij werkzaam als zelfstandig adviseur onder de naam 'Vlaming Erfgoed'.

MIEL WIJNEN is architect. Zijn bureau, Wijnen Architectuur, bestaat sinds 2001 en is gevestigd in Den Bosch. Het bureau begeleidt onder andere restauratie- en herbestedingsprojecten, waarbij het aspect 'duurzaamheid' een belangrijke rol speelt.

NRC- STUDIEBOEKEN

- 'Kozijnen, ramen, deuren, luiken', R. van Hemert € 37,50
- 'Smeedwerk / IJzerwaren', A. Bok e.a. € 37,50
- 'Houtconstructies', R. van Hemers € 37,50
- 'Binnenbetimmering en kerkinterieurs', R. van Hemert e.a. € 42,50
- 'Trappen', R. van Hemert € 31,50
- 'Houtbouw: van vlechtwerk tot houtbekleding', R. van Hemert € 37,50
- 'Lood, zink, koper: dakbedekkingen en goten', R. van Hemert € 47,50
- 'Onderzoek van ondergronden', R. Crèvecoeur € 10,- (alleen digitaal verkrijgbaar)
- 'Kleurhistorisch onderzoek', B. Jonker € 10,- (alleen digitaal verkrijgbaar)
- 'Pigmenten en bindmiddelen', Matthijs de Keijzer en Pieter Keune € 32,50
- 'Linnen spannen', J. Heesters € 17,50
- 'Gebrandschilderd glas en glas in lood', R. Crèvecoeur € 25,-
- 'Vergulden en restaureren met bladgoud', A. Bok e.a. € 24,50

De prijzen worden verhoogd met 6% BTW en verzendkosten.

Studenten van restauratieopleidingen ontvangen 25% korting.

BESTEL DIRECT VIA WWW.RESTAURATIECENTRUM.NL

**KLOOSTER ONZE LIEVE VROUW TER EEM
DAAM FOCKEMALAAN 22 | AMERSFOORT
POSTBUS 2079 | 3800 CB AMERSFOORT
TELEFOON: 06 - 53 400 394
INFO@RESTAURATIECENTRUM.NL**

WWW.RESTAURATIECENTRUM.NL